

KAPellen en kruisen

nummer 38

april 2008

De inmiddels verdwenen Kruutsboom

De teloorgang van de Kruutsboom

De Kruutsboom, die sedert mensenheugenis in het Linnerveld staat, heeft de aanleg van de A-73 niet overleefd.

De lindeboom, waarop een kruishout met corpus was aangebracht, stond precies in het tracé van de nieuwe autoweg en moest dus verdwijnen.

Het kruis belandde in de gemeenteloods van de Gemeente Roerdalen, maar een overleg tussen Rijkswaterstaat en bewoners van Linne leidde er toe, dat het kruis werd herplaatst.

Elders in dit blad is een verslag van de inzegening op 24 februari 2008 opgenomen.

Het is jammer, dat de traditie van de Kruutsboom niet is gehandhaafd. Men heeft voor het kruis een plaats gezocht aan de Berkenallee, op de hoek van een perceel bos. Het kruis is echter niet bevestigd tegen een boom, maar op een uit de grond oprijzende balk.

Het herplaatste kruis aan de Berkenallee

De vraag ligt voor de hand, waarom het kruis niet tegen een boom is vastgemaakt. Want dan zou er weer sprake zijn van een Kruutsboom.

De tegenwerping, dat de bomen op die plaats in het bos, een te geringe omvang zouden hebben, is niet correct. Er staan ter plaatse twee omvangrijke bomen, terwijl aan de andere zijde van het perceel bos langs diezelfde Berkenallee, ook op een hoek, zich een monumentale eik bevindt, die zeker geschikte afmetingen heeft.

De eigenaar van het bos, Het Limburgs Landschap, had tegen plaatsing aldaar geen bezwaar.

Nu de echte Kruutsboom is verdwenen, is die benaming alleen nog van toepassing op een nabijgelegen ecodeuct over de A-73, dat die naam draagt.

De eik aan de Berkenallee

Het ecodeuct over de A-73 met de naam Kruutsboom

Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Swalmerstraat 100
Postbus 470
6040 AL Roermond

Telefoon
(0475)386 781

E-mail
skkl@bisdom-roermond.nl

Website
www.kruisenenkapellenlimburg.nl

Bank
57.62.20.159
(IBAN: NL58 ABNA 05762 20 159)

Doel

De stichting, verbonden met het Bisdome Roermond, is als overkoepelende organisatie sinds 1954 actief betrokken bij de zorg voor kruisen en kapellen in Limburg.

Doelstelling is het adviseren en stimuleren van lokale groeperingen en particulieren.

De stichting adviseert op het gebied van restauratie en onderhoud, alsmede bij het oprichten van kruisen en kapellen.

Kapellen en Kruisen

is een uitgave van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Redactie

B.H.H. Brader (eindredactie)
W.J.H. Oehlen

Donateurs

minimaal € 25,- per jaar

Abonnementen

€ 10,- per jaar

ISSN 1875-1644

provincie limburg

**HUIS VOOR
DE KUNSTEN
LIMBURG**

BISDOM ROERMOND

Kruisbeeld bij Linnerbossen ingezegend

Voor de aanleg van de A 73 Zuid door het Linnerveld moest voorjaar 2005 helaas ook de oude Kruutsboom het veld ruimen. De oude lindeboom waarin een kruisbeeld was aangebracht stond meer dan 150 jaar langs de Oude Montforterweg in het Linnerveld in de voormalige gemeente Linne. Vele wandelaars en fietsers hielden er even halt voor een moment van bezinning of gebed.

De buurtbewoners van het Linnerveld hebben met de voormalige gemeente Ambt Montfort en de huidige gemeente Roerdalen regelmatig overleg gevoerd en er op aangedrongen het kruisbeeld een nieuwe plek te geven. De gemeente Roerdalen heeft het kruisbeeld enkele jaren bewaard

en inmiddels is in overleg met Rijkswaterstaat en het Limburgs Landschap en op advies van de buurtbewoners een nieuwe plek gevonden voor het kruis.

Aan de rand van de Linnerbossen op de hoek met de Berkenallee en de Boschweg heeft het kruis een mooie plek gekregen tussen drie eikenbomen. Het Limburgs Landschap is tegenwoordig eigenaar van de Linnerbossen maar was graag bereid medewerking te verlenen.

Het Limburgs Landschap heeft tevens een stevige zitbank geschonken. Rijkswaterstaat Limburg heeft de kosten van de aanleg voor zijn rekening genomen en de gemeente Roerdalen heeft gezorgd voor de aanleg en zal zorgen voor het jaarlijks onderhoud.

Op zondag 24 februari j.l heeft de weleerwaarde heer Kessels, kapelaan van de Sint Martinusparochie Linne, het kruisbeeld ingezegend in de aanwezigheid van een dertigtal buurtbewoners. Daarna heeft Mia Eijssen een zelfgeschreven gedicht over de Kruutsboom voorgedragen. Tot slot hebben Kim Theunissen en Suzan Beunen een bloemenhulde gebracht.

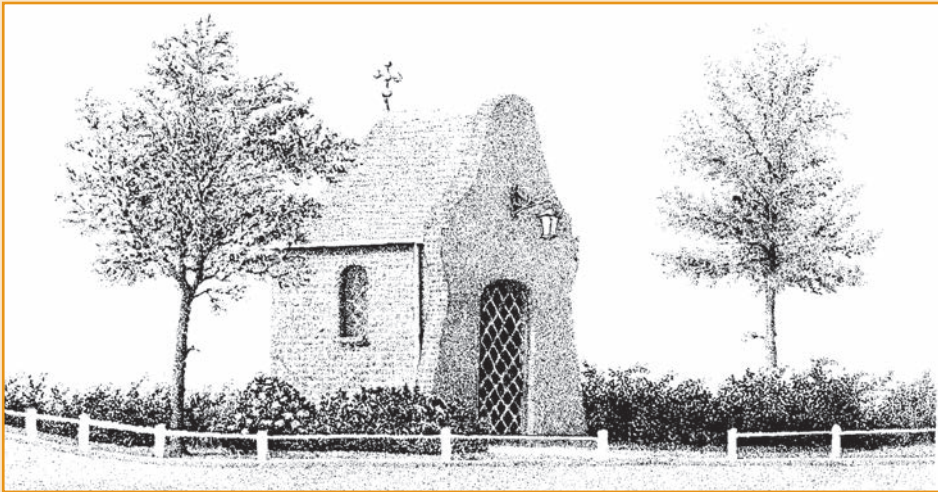
René Theunissen

**En zoa sjtong de Kruutsboom hiej ieëwelank machtig in ut veltj
Woorom kós ter neet ieëwig blieve sjtaon ?
Omwille van de R 73 is dae geweun geveltj
Dit haet os, luukes oet de buurt, toch waal veul pien gedaon !
Gelukkig is ut kruuts van de boom gesjpaartj
En dus veur ut Linnerveltj bewaartj !**

(een gedeelte van het gedicht van Mia Eijssen)

Een nieuwe ‘oude kapel’ terug in Linne

“En zo staat er nu het fraaie kapelletje, om tot in lengte van dagen te getuigen van de vrome zin der inwoners van Linne”. Deze zin lees ik in ‘De Feeter’ jaargang 3 / 1949, nummer 4. Zoals hierna zal blijken heeft het Mariakapelletje een lange geschiedenis gekend van afbraak en herbouw, maar het getuigt ondanks dat en dankzij dat inderdaad “tot in lengte van dagen van de vrome zin der inwoners van Linne”.

Het kapelletje, toegewijd aan O.L. Vrouw Koningin van het Huisgezin, in de omgeving Veestraat-Breeweg, kent een lange geschiedenis.

De oudste voorganger moet in deze omgeving minstens 250 jaar geleden zijn opgericht. Mevrouw Verheyden-Cartigny heeft dit kapelletje destijds geschilderd waardoor bekend is hoe het er, staande onder drie lindebomen, uitzag. Het was van het type zoals we ze thans nog kennen in Thorn; bijna geheel gesloten op een kleine beeldnis na. Enkele Thorer kapelletjes zijn zeker ook van deze ouderdom. Dit kapelletje heeft dienst gedaan tot in de jaren van Wereldoorlog II. Bij de sacramentsprocessie werd er een rustaltaar ingericht. In de oorlogsjaren werd het druk bezocht om te bidden en steun te zoeken, maar in de laatste oorlogsmaanden werd het kapelletje totaal verwoest.

Canisiusput

De Canisiusput (genoemd naar oud-pastoor Canisius Hermans) in welks gebied het kapelletje lag besloot al snel tot de bouw van een nieuwe kapel. Architect Smeets maakte de tekeningen en de putbewoners zouden het bouwen. De nieuwe kapel verrees op de toenmalige viersprong Veestraat-Groenstraat-Parallelweg-Breeweg. Enkele putbewoners herinnerden zich, dat lang geleden in de parochiekerk een madonnabeeld met kind stond. Dat beeld

werd na de oorlog tussen de puinhopen van de kerk terug gevonden. Het was een soort staakbeeld voorzien van echte kleding. Madonna en kind hebben een mooie gelaatsuitdrukking en het beeld heeft een lengte van ongeveer 80 cm. In atelier Joep Thissen te Roermond werd het beeld gerestaureerd en door edelsmid Jan Engels te Roermond voorzien van zilveren kroontjes en koningsappel. Op zondag 12 juni 1949 werd de kapel door bisschop G. Lemmens ingezegend, nadat pastoor Lemmens van Linne het beeld tijdens een plechtige hoogmis in de parochiekerk had gezegend. In processie trok men door de bevlagde straten met het beeld naar de kapel.

Afbraak

Na enkele jaren bleek echter, dat de bouw op deze plek een grote vergissing was geweest. Verkeerstechisch lag de kapel totaal verkeerd. Op 20 maart 1965 kreeg de Canisiusput het bericht van de gemeente dat men had besloten de kapel af te breken. Men zou een nieuwe bouwen tussen de panden 36 en 37 ter plaatse op kosten van de gemeente. In augustus 1966 werd het beeld in processie overgebracht naar de nieuwe kapel. Deze nog bestaande situatie doet bijzonder vreemd aan. De kapel ligt ingeklemd tussen twee woonhuizen en is voorzien van een smeedijzeren poort. Op het eerste gezicht maakt ze de indruk een toegangspoort te zijn voor een van

de woonhuizen. Als kapel valt ze dan ook helemaal niet op, men loopt er achteloos aan voorbij. Een situatie, het schitterende madonnabeeld onwaardig.

Herbouw

Het was de helaas te jong overleden kapelaan Roy De Bie (1974-2007), die de eerste aanzet gaf tot herbouw van de na-oorlogse kapel. De Canisiusput en enkele vrijwilligers wilden een van zijn laatste wensen in vervulling laten gaan en besloten actie te ondernemen voor herbouw van de kapel volgens model van die van 1949. Aan de hand van oude foto's maakte architect Theo Smeets de tekeningen. De bouwvergunning is inmiddels verleend en diverse bedrijven en individuen hebben hun diensten aangeboden in de vorm van materialen en handwerk. Het bestuur van de Canisiusput staat echter nog voor de moeilijke taak de benodigde gelden bijeen te brengen. Inwoners van Linne en mensen van buiten kunnen een bijdrage leveren op banknummer 12.93.23.063 t.n.v. Canisiusput Linne.

De nieuwe kapel krijgt een plaats in de oude vertrouwde omgeving, in het plantsoen aan de achterzijde van het voormalige gemeentehuis. Ongetwijfeld een bijzonder fraaie plaats, waar de Linnenaren 'tot in lengte van dagen kunnen getuigen van hun vrome zin'.

Bronnen:

- De Feeter, jaargang 3 (1949) nr. 4
- Pierre Reumers, Wegkruisen en kapellen van Linne. In: Roerstreek '87, nr. 19, blz 18 e.v.
- Rondzendbrief van bestuur Canisiusput 2007
- Informatie over het nieuwe Mariakapelletje. Brief van Comité Nieuw Mariakapelletje
- Een nieuwe Mariakapel in Linne. Brief van Bestuur Canisiusput Linne

Harrie Knoors,

Archivaris

Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Het Èggele kruûs in Stramproy

Een kruis met een bewogen geschiedenis

Het Èggele kruûs in Stramproy heeft medio 2007 een ware metamorfose ondergaan. Voorheen stond het kruis voor de elektrawinkel van Jan Eggelen op de hoek van de Bergerothweg en het Savelveld. Het kruis stond dicht op de kruising en was meerdere keren het doelwit van vandalisme geweest. In 2002 kocht de stichting Heyerkapel, aan de overkant van de kruising vóór de monumentale boerderij Aod-Èggele, een stukje grond van de gemeente Weert. Op dit perceel stond vroeger de smederij van smid Eggelen. Het duurde vervolgens jaren alvorens de transactie met de gemeente daadwerkelijk was geregeld.

In de wintermaanden van 2006/2007 is een werkgroep van de stichting Heyerkapel uit Stramproy druk bezig geweest met het treffen van voorbereidingen. Veel werk is verzet aan het maken van het voetstuk, het kruis en het beeld.

Het voetstuk van het kruis is een eigen ontwerp. De voet heeft de vorm van een ster en is van hardsteen. De taps toelopen punten heeft men zelf gezaagd en samengesteld.

Het kruis is vervaardigd uit oude massief eikenbalken afkomstig van een sloop. Het Christusbeeld is een replica. De stichting had een emmer scherfjes gekregen. Geduldig zijn alle puzzelstukjes in elkaar gezet en de onbrekende deeltjes bijgemaakt. Na het nodige schuur-, plamuur- en schilderwerk is het origineel weer als nieuw. Na het maken van een mal is van het antieke beeld een afgietsel gemaakt voor op het kruis te hangen. Het resultaat mag er zijn, het vele werk en de relatief hoge kosten heeft de stichting Heyerkapel er graag voor over. De kosten lopen in de duizenden euro's. Een gedeelte van de kosten is betaald uit een gift van de organisatie van het OLS 2006, dat in Stramproy werd gehouden.

Onderdeel van praalgraf

De stichting Heyerkapel heeft het vermoeden dat het verbrijzelde beeld vroeger op het praalgraf van de familie Donders heeft gelegen. J.M. Donders (1853-1928), die van 1914 tot 1928 burgemeester van Stramproy was, schonk het perceel voor de nieuwe begraafplaats van Stramproy aan de kerk. Hij was net als zijn twee zussen vrijgezel. Donders stelde als voorwaarde dat zijn graf voor altijd op het kerkhof in stand moet blijven. Het imposante familiegraf ligt links langs het hoofdpad van de begraafplaats.

Boerderij Aod-Èggele is gedeeltelijk met mergelblokken gebouwd.

Werkgroep legt laatste hand aan kruis.

De restauratie van het antieke beeld is bijna afgerond.

De boerderij Aod-Èggele

De fraai gerenoveerde L-vormige hoeve Aod-Èggele dankt haar naam aan de familie Eggelen. In de gevel zit een authentieke gevelsteen anno 1820 met de initialen van de opdrachtgevers H.E. en P.S. Het zijn de initialen van Hendrik Eggelen en zijn vrouw Petronella Scheyven. Zij waren de ouders van Petrus Jacobus Eggelen waarvoor het Èggele kruûs werd geplaatst. Het rechter gedeelte van het woonhuis is met mergelblokken gebouwd en het linkergedeelte met de schuur is gemetseld met veldbrand stenen. Waarschijnlijk is de hoeve in 1820 herbouwd, want op de Ferrariskaart 1771-1778 is de hoeve al ingetekend.

Het Èggelekrûs

Het Èggelekrûs is in 1830 geplaatst omdat de priesterstudent Peter Jacobus Eggelen genas van een ernstige ziekte. Peter Jacobus was afkomstig van de karakteristieke boerderij Aod-Èggele, die nu achter het kruis staat. Waar deze Petrus Jacobus Eggelen voor priester studeerde is niet bekend. Wel is bekend dat hij na zijn genezing op 20 september 1828 in Munster tot priester is gewijd. Hij is na de wijding als kapelaan in Sint-Maartensvoeren gaan werken. Later is hij tot pastoor in Grote-Brogel benoemd. Beide plaatsen liggen tegenwoordig in België. Eggelen is in 1886 als emeritus naar zijn geboortedorp teruggekeerd. Op 17 september 1894 vierde de bejaarde geestelijke in Stramproy zijn gouden priesterfeest. Drie maanden later op 26 december overleed hij.

Het kruis heeft tot 2007 aan de andere kant van de weg Savelveld gestaan. De familie Eggelen bewaart een uit hout gesneden corpus. Het is het oorspronkelijke beeld van de gekruisigde Christus, dat vroeger op het kruis heeft gehangen. Het houten beeld werd vervangen door een exemplaar van tin. Nadat dit beeld in april 2003 door graffiti een rosse kleur had gekregen werd het corpus enkele maanden later door vandalen volledig plat geslagen.

Het Èggelekrûs voordat het in 2003 werd vernield.

Post voor de Heer?

Plotseling werd het rood voor de ogen

Men is het er over eens dat het gerestaureerde kruis, met de oude hoeve op de achtergrond, een monumentaal plaatje is. Beide objecten vertegenwoordigen een indrukwekkende geschiedenis. Het zijn op historisch en cultuur gebied toppers in Stramproy. De verbazing was groot toen men, zonder overleg of in kennisstelling, een vuurrode brievenbus op de kruising 'plantte'. De gemeente Weert doet met een gemeentelijke monumentenlijst haar uiterste best om dit soort objecten voor het nageslacht te behouden. En men tracht (hopelijk) een zo groot mogelijke verkeersveiligheid te bereiken. Maar wie stemt er mee in dat er óp de kruising en vóór het kruis een supermoderne brievenbus wordt neergezet?

De media doen verder hun werk

Door de stichting Heyerkapel wordt op 28 november 2007 een artikeltje in het dorpsblaadje van Stramproy geplaatst. Het artikel 'Kruis achter brievenbus' wordt vervolgens overgenomen in twee regionale bladen en door Dagblad De Limburger. De journalist van het dagblad pakt het onderwerp grondig aan. Hij laat zich niet alleen informeren door de stichting maar doet ook navraag bij de gemeente Weert en de TNT Group. Het onderwerp is schijnbaar hot, want nadat op 9 januari 2008 een artikel in de krant verscheen kwam alles in een stroomversnelling. Daarna nog één telefoontje richting gemeentehuis van waaruit vervolgens TNT werd benaderd. Acht dagen later heeft de brievenbus al een andere plaats gekregen. Enkele tientallen meters verderop tekent de gekleurde bus zich nu goed af tegen een groene ligusterhaag. De brievenbus is geen storend element meer en automobilisten kunnen nu veilig hun auto naast de weg zetten om hun kaarten en brieven door de gleuf van de bus te laten glijden.

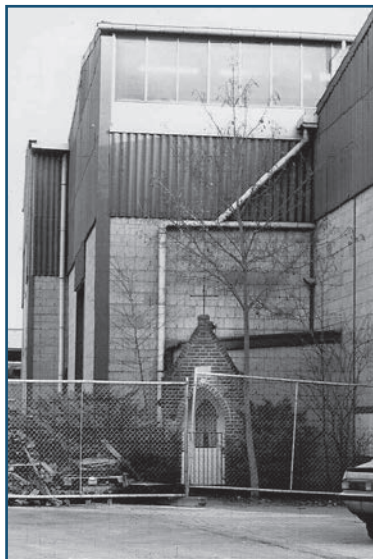
'Kiek 's... Rooj'

Naast restaureren en instandhouden van kruisen, kapellen en heiligenbeelden heeft de stichting Heyerkapel een aantal publicaties op haar naam staan. Haar jongste uitgave is een 142 pagina tellend boekwerkje met 6 routes voor fietsers, wandelaars en cultuurliefhebbers. De titel 'Kiek 's... in Rooj' verradt de inhoud van het boekje. Veel bezienswaardigheden in Stramproy zoals wegkruisen, kapellen, boerderijen, monumenten en landschappen worden in het boekje beschreven. Geïnteresseerden kunnen dit boekwerkje kopen bij boekhandel Benelux in Stramproy.

Jac van Melick

In deze serie doen plaatselijke stichtingen, werkgroepen enz. uit de doeken, hoe zij georganiseerd zijn en hoe ze het klaarspelen om hun kruisen en kapellen te behouden.

Stichting Kruisen en Kapellen in de Gemeente Meerlo-Wanssum

Directe aanleiding voor het ontstaan van de stichting Kruisen en Kapellen in de gemeente Meerlo-Wanssum was de voorgenomen bouw van een nieuwe fabriekshal van het staalbedrijf Kersten B.V. te Wanssum. Voor die nieuwe hal zou het Mariakapelletje moeten verdwijnen. De directeur van Kersten Wanssum b.v., de heer Puyn, lag het behoud van het kapelletje echter na aan het hart.

Bij de feestelijke ingebruikname van de nieuwe hal in oktober 1990 heeft de directie 25.000,- gulden op een bankrekening gestort om de verplaatsing van het kapelletje achter de oude fabriekshal van Kersten te financieren. Het kapelletje werd ontmanteld en opnieuw opgebouwd op de splitsing De Kooy/Kamillepad. Hierna resteerde een bedrag van ca. 10.000,00

gulden. Dit werd overhandigd aan burgemeester Mr. J.H. Hahn. Dat vormde het startkapitaal voor het initiatief tot instandhouding van kruisen en kapellen in Meerlo-Wanssum.

De burgemeester, die het behoud van ons materieel erfgoed een goed hart toedroeg, pakte de handschoen op en nam dit initiatief over. Kruisen en Kapellen behoren tot het cultureel erfgoed en dragen bij tot dorpsverfraaiing. Ze zijn ook - en in toenemende mate - uit toeristische oogpunt interessant.

Werkgroep

Hij stelde zich voor een stichting in het leven te roepen, die tot doel heeft de instandhouding, het beheer, het onderhoud, de renovatie enz. van kruisen en kapellen. Het stichtingsbestuur zou zelf of via andere burgers uit de gemeente informatie verzamelen, subsidies verwerven, restauratieplannen maken, eigenaren met raad en daad bijstaan, publicaties verzorgen enz. Om dit te realiseren had de burgemeester enthousiaste en geïnteresseerde inwoners van zijn gemeente nodig. Hij nodigde een aantal mensen uit voor een bijeenkomst op

25 oktober 1990 in het gemeentehuis alwaar een werkgroep in het leven werd geroepen om te starten met een inventarisatie van kruisen en kapellen. In deze werkgroep namen zitting Jac. van Leuven en Harry Beurskens uit Swolgen, Pierre Bouten en Arnold Jacobs uit Meerlo en Pierre Beterams uit Blitterswijck. Ook werd tijdens deze eerste bijeenkomst een voorlopig bestuur samengesteld met als voorzitter burgemeester Hahn, Door Franssen-Camps, secretaris en Jac. Wijnhoven, penningmeester.

Inventarisatie

Op 24 mei 1991 werd de notariële akte gepasseerd en was de Stichting tot behoud en beheer van kruisen en kapellen in de gemeente Meerlo-Wanssum officieel geïnstalleerd. In het bestuur namen de mensen van het voorlopig bestuur zitting. Arnold Jacobs, hoofd interne dienst bij de gemeente Meerlo-Wanssum kreeg het secretariaat toebedeeld.

De werkgroep had inmiddels de 16 kapellen en 15 kruisen in de gemeente Meerlo-Wanssum geïnventariseerd. Er werd een boekje uitgegeven, waarin alle kruisen en kapellen van Meerlo-Wanssum en hun ontstaansgeschiedenis zijn vastgelegd. Dit kreeg de titel mee Kruisen en Kapellen in Meerlo-Wanssum, Stille geloofsgetuigen uit vroeger tijden. Het boekje kwam in april 1992 uit en is inmiddels uitverkocht.

Beheer van objecten

De stichting heeft op dit moment vier monumentjes in eigendom:

- ❖ het kruis *In de Riet*, gelegen tussen Swolgen en de Gun
- ❖ een herplaatst kruis aan de Swolgenseweg in Tienray
- ❖ een geheel vernieuwd kruis op de Gun
- ❖ een opnieuw gebouwd kapelletje aan de Venrayseweg in Wanssum.

Hierbij moet wel worden opgemerkt dat de gronden waarop deze staan niet eigendom zijn van de stichting.

De overige monumentjes zijn allemaal eigendom van particulieren, de zes kerkbesturen en de gemeente Meerlo-Wanssum.

De stichting en haar vrijwilligers

Het onderhoudswerk wordt grotendeels gedaan door vrijwilligers, die in het dorp wonen waar de monumentjes staan. Daarmee gemoede kosten kunnen bij de stichting ingediend worden. Restauratiewerkzaamheden van beelden en corpussen werden en worden in de kelder van en door Gerrit Kersten gedaan. Zo heeft hij o.a. een uit 1936 daterend stenen kruis met daarop bevestigd een stenen corpus weer in oude luister hersteld. Zie foto. De kosten van deze restauratie werden door de zoon van de stichter van het kruis gesponsord en het herstel heeft de stichting geen cent gekost.

Acties

Heeft een kapel of kruis een grondige opknapbeurt nodig dan worden in het dorp waar het monumentje staat door vrijwilligers van de stichting acties gevoerd om de nodige gelden bij een te krijgen teneinde de restauratie te kunnen betalen.

In het plaatselijke dorpsblaadje wordt bekend gemaakt wat de actie inhoudt. Daarnaast worden ook bedrijven benaderd.

Van de gemeente ontvangt de stichting geen structurele subsidie. Wel is in 2007 door de gemeente Meerlo-Wanssum een waarderingssubsidie verleend voor al het werk dat de stichting met haar vrijwilligers in de afgelopen jaren heeft verzet. De contacten met de parochies in de gemeente Meerlo-Wanssum zijn goed.

Ze verlenen in alle opzichten waar dat voor hun mogelijk is medewerking.

Beleidsplan

De stichting heeft een beleidsplan. Daarin worden de doelstellingen van de stichting uitgewerkt. Het beheer van de aan haar toevertrouwde gelden is risicomijdend, er wordt dus niet gespeculeerd.

Restauratieprojecten vinden plaats op basis van fondsenwerving voor dat project. De op die wijze gegenereerde gelden worden voor die restauratie ingezet met zo min mogelijk kosten vanuit de vrijwilligersorganisatie. Die kosten zijn dan ook marginaal. Een eventueel overschot wordt vanuit de doelstelling van het project doorgeschoven naar een volgende restauratie.

Het bestuur bestaat op dit moment uit:

Door Franssen-Camps uit Swolgen; Wim Jochijms uit Blitterswijk; Herman Jacobs uit Geijsteren; Gerrit Kersten en Jeu Smits uit Wanssum; Arnold Jacobs en Rob van der Heijden uit Meerlo.

Momenteel wordt gewerkt aan twee projecten, te weten een restauratie van het Annakapelletje aan de Legert te Swolgen en het Mariakapelletje aan de Megelsum te Meerlo.

Archief

Sinds de oprichting van de stichting wordt van elke kapel / kruis zoveel als mogelijk de historie bijgehouden en bewaard in objectdossiers. Deze dossiers zijn ondergebracht bij de Heemkundevereniging Meerlo-Wanssum, die haar onderkomen heeft in "de Winkel", een gebouw dat eigendom is van de parochie en staat achter de kerk in Tienray.

*Arnold Jacobs, penningmeester
Gerrit Kersten, secretaris
Rob van der Heijden, voorzitter*

Mariakapellen en landkruisen in Twente

Deze titel is ontleend aan het onlangs verschenen gelijknamige boek, waarin 58 Mariakapellen en 43 veldkruisen worden beschreven. Tot de Mariakapellen behoren ook Lourdesgrotten en vanaf de openbare weg zichtbare Mariabeelden. Al deze monumentjes van vroomheid bevinden zich in Noord-Oost Twente; in het westelijke deel komen zulke godsdienstige uitingen niet voor. In de tijd van de Reformatie waren in Twente alle openbare uitingen van volksdevotie verdwenen. Vanaf het einde van de negentiende eeuw werden in die streek weer openbare veldkruisen en wegkapellen opgericht.

Kruisboom

De cultusplek bij de Kroezeboom (kruisboom, die een grens of kruispunt aangeeft) op de es in Fleringen reikt van de beschreven monumentjes het verste in het verleden terug. Bomen of stenen werden op de gemeenschappelijke essen als markeringspunt gebruikt, van waaruit de akkers verdeeld werden. Met dat doel zal de Kroezeboom op de es van de marke Fleringen tussen 1500 en 1600 geplant zijn. In de zestiende eeuw tot de tijd van de Reformatie stond bij de boom een heiligenhuisje. Katholieken zouden daar tot 1730 in het geheim eucharistievieringen gehouden hebben. In 1930 werd een forse neogotische Heilig-Hartkapel op die plaats gebouwd, die in 1945 vervangen is door de huidige kapel. In 1971 verhuisde het Heilig-Hartbeeld naar de parochiekerk, zodat er nu enkel een altaar in de kapel staat.

Brooddeling

Het kruis op 'n Boaken in Agelo uit 1956 gaat terug op een onweer uit 1738, een hagelkruis. Sinds die ramp kwamen jaarlijks dertien van oudsher 'eigenerfde' boeren bijeen om daar een gebedsdienst te houden, waarbij roggebroden aan de armen werden uitgedeeld. In 1955 kwamen geen armen meer opdagen, zodat een nieuwe vorm voor de brooddeling moest worden gevonden. De boeren stelden een bepaald bedrag vast voor uitdeling, dat tenslotte jaarlijks voor degenen uit de gemeenschap bestemd werd die in de missie werkzaam waren. De pastoor stelde voor om een kruis op de eerbiedwaardige plek te zetten. In 1956 zegende de pastoor het kruis in, terwijl de boeren voor de aangepaste brooddeling zorgden. Vanaf 1957 trekt de processie op de kruisdagen vanuit de parochiekerk ook naar deze plaats.

Gietijzeren kruisen of grafkruisen komen in Twente niet voor. Het betreft grote houten kruisen waaraan een afbeelding van de gekruisigde Christus hangt, meestal voorzien van een dakwerk of zadeldak voor beschutting tegen weersinvloeden. Het gaat dus om monumentale kruisen. Door het vele houtwerk vragen deze nogal wat onderhoud.

Kapellen

Veel kapellen zijn in de Saksische stijl gebouwd, uitgevoerd in vakwerk. Op een eikenhouten geraamte opgevuld met bakstenen steunt een overkapping van hout. De fundering bestaat uit Bentheimer zandsteen. De kapellen worden bekroond door een geveltopteken. Soms betreft het een voorstelling van een kruis (geloof), een wiel (jaarring) en een halve maan (Maria-symbool, Maria onbevlekt ontvangen).

Dat is bijvoorbeeld het geval bij de Mariakapel aan de Hanhofweg in De Lutte. Bij die aan de Snoeyinksweg in die plaats valt een kruis (geloof), een anker (hoop) en een hart (liefde) te zien. Deze tekens dienen om donder en bliksem te weren. Door katholieken bewoonde boerderijen waren in de tijd van de reformatie te herkennen aan religieuze tekens, en wel met name door het kruis. Protestantenvoeren voor tekens met profane

decoratieve vormen. Ook in Twente vallen monumentjes van vroomheid geregeld ten prooi aan vandalisme, zodat voor een nieuw beeld gezorgd moet worden. Soms vertoont dat een andere iconografie als het voorafgaande.

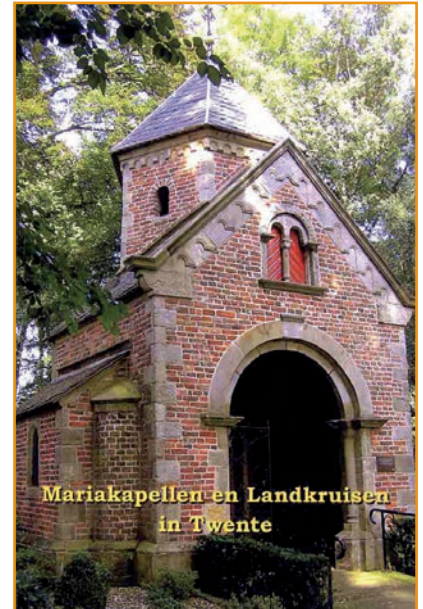
Mariadevotie

Speciale Mariavereringen komen in deze streek eigenlijk niet voor. Natuurlijk zijn er een paar Lourdesgrotten en is er een kapel van O.-L.-Vrouw van Altijddurende Bijstand, maar normaliter wordt een beschikbaar Mariabeeld gekozen zonder op een bepaalde verering te letten. Van de drie grote steden Enschede, Almelo en Hengelo wordt een enkel monumentje in Enschede beschreven, en wel een Lourdesgrotje aan de Lipperkerkstraat dat in een particuliere tuin staat en vanaf de straat te zien valt.

Een opzienbarend gegeven vormt de bouw van een Mariakapel in vier verschillende buurtschappen van de parochie Vasse. De kapellen zijn alle vier op 5 oktober 2005 ingezegend. Ze hebben eenzelfde vorm, omdat de hoofdingang van de parochiekerk model stond. De monumentjes zijn in rode baksteen uitgevoerd.

Zo wordt de band van de Mariakapellen met de parochie uitgebeeld. Uiteraard zijn de Mariabeelden verschillend.

In Borne aan de Koppelsbrink – op de plaats van de oude parochiekerk en het kerkhof – staat de meest monumentale Mariakapel van alle. Ze is gebouwd in 1957 en uitgevoerd in neoromaanse stijl. De meest historische is die aan de Johanninksweg in Noord-Deuringen. Daar gaat het om een voormalig klöpkeshoes, dat in het Mariajaar 1954 als

Mariakapel werd ingericht. Men spreekt in de volksmond over Maria Cloese en over Onze Lieve Vrouw van de Cloese. Alle veldkapellen in Twente zijn toegewijd aan Maria, en van deze 58 Mariakapellen zijn er vijftien in deze eeuw gebouwd. Daaruit blijkt, dat de monumentjes van vroomheid een zeer actueel gegeven vormen.

Lourdesgrot

Tor slot zij vermeld, dat de Lourdesgrot bij de parochiekerk aan het Oosteinde te Vriezenveen in 1933 is gebouwd bij gelegenheid van het zilveren huwelijksfeest van het echtpaar Hemmer-Bramer, eigenaar van Hemmer-Beton in Vriezenveen. De Lourdesgrot is in drie maanden gebouwd door de Maastrichtse beeldhouwer en kunstschilder Jos Eijmael.

Onder meer in Valkenburg en Hoensbroek staan kunstwerken van hem, waarvoor mergel is gebruikt. In Vriezenveen heeft hij gebruik gemaakt van Hammer-Beton, waardoor de grot zijn natuurlijke vorm kreeg met bijzondere uithollingen voor de krukken en de brievenbus achter in de grot.

Lambertus Moonen

Ook in Limburg staat een onvervalste Twentse Mariakapel. U kunt die vinden in Well, in het Knikkerdorp. Zij is in 1992 gebouwd door het echtpaar Nijssen, dat na een werkzaam leven in Twente naar Noord-Limburg trok. In het kapelletje staat een fraai beeld van Maria als Zetel der Wijsheid, naar het beeld in de kerk van Ootmarsum.

Hennie Boink (red.), Mariakapellen en Landkruisen in Twente. Devotie in religieus erfgoed (Denekamp 2007), plus losse landkaart met 101 besproken kruisen en kapellen. 184 pagina's in full colour. ISBN-EAN- nummer 978-90-9022190-8. €15. Uitgave van de Werkgroep Mariakapellen en Landkruisen in Twente (p.a. A.L.P. Huttenhuis, Knik 12, 7591 PZ Denekamp). Te bestellen bij H. ten Berge, Schoolstraat 32, 7634 PS Tilligte, tel 0541-221463, of h.boink@zonnet.nl.

Het geheim van Hagenbroek

Een gure wind maakt het verblijf op die middag bij de oude muur van het landgoed Hagenbroek in Thorn bijna ondraaglijk. Maar de bestuursleden van de Stichting Kruisen en Kapellen Thorn, gedreven door de mogelijke ontrafeling van het geheim van Hagenbroek, volharden.

Over de nis in de oude muur van het klooster van Bethanië doen verschillende verhalen de ronde, maar niemand weet er het fijne van. Het intrigeert: waarom zou op slechts enkele meters van de in diezelfde muur gebouwde Kapel van Onze Lieve Vrouw van Rust zich een dichtgemetselde nis bevinden ?

Oudere dorpelingen zijn geraadpleegd, doch de verhalen uit de rimpelige hoofden zijn tegenstrijdig.

In de vergaderingen van het stichtingsbestuur was al langere tijd de vraag gesteld naar het Geheim van Hagenbroek. En nu is het zover: op 3 januari gaat het eindelijk gebeuren.

Een tweetal bestuursleden, bekwaam met hamer en beitel en later met een slagboormachine, zet zich aan de arbeid en gaat de oude kloostermuur te lijf. De nis, duidelijk afgetekend in zijn hardstenen omlijsting, blijkt een taaie tegenstander. Na een half uur intensieve arbeid geeft de muur zich eindelijk gewonnen, zij het dan nog slechts gedeeltelijk. In de uitgekapte nis blijkt zich echter niets te bevinden. Geen perkament, geen gouden kelk, helemaal niets.

De bestuursleden druipten af, verkleumd en teleurgesteld. De barmhartige zusters van Bethanië vangen de gedesillusioneerde bestuurders op. Later, tot bezinning gekomen, ontstaat het idee om in de nis, nu die toch open is, een heiligenbeeld te plaatsen, en dan natuurlijk een beeld, dat een band legt met de zusters van Bethanië. De geraadpleegde zusters melden, dat de H. Maria Magdalena hun patroonheilige is. En een beeldje hebben ze ook nog.

Binnenkort is er dus een nieuw geheim van Hagenbroek. Hoe is dat beeld van Maria Magdalena in de oude kloostermuur terechtgekomen ?

CHRONOGRAMMEN OP KRUISEN EN KAPELLEN

Bernard Grothues, de auteur van dit artikel, geniet grote bekendheid als chronogrammist. In 1977 verwierf hij als zodanig landelijke bekendheid met het AO-boekje 'Het excellente chronogram'. Na een diepgaand onderzoek naar het ontstaan van het chronogram volgden nog een tweetal standaardwerken over jaarschriften. Als chronogrammist schreef hij meer dan duizend jaarschriften, onder andere op gedenkstenen in het gehele land. Van zijn hand verschenen tal van genealogieën en gedenkboeken.

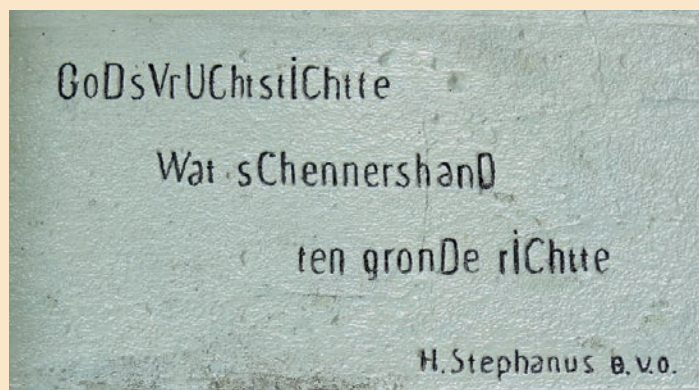
Op sommige kruisen en kapellen ziet men wel eens opschriften, waar in de woorden hoofdletters voorkomen, die benadrukt zijn met een gouden of rode kleur. Bij een dergelijke spreuk betreft het in de meeste gevallen een chronogram of chronicon, dat jaarschrift of jaargedicht betekent. De daarin voorkomende hoofdletters zijn als Romeinse cijfers te lezen. Als men de waarden van deze cijferletters bij elkaar telt krijgt men een jaartal, dat verwijst naar een bijzondere gebeurtenis, die in verband met het kruis of de kapel heeft plaatsgevonden. Het opschrift is vaak in het Latijn geschreven, maar ook in andere talen en zelfs in het dialect komen deze spreuken voor.

De Romeinse cijferletters met hun waarden zijn: M=1000, D=500, C=100, L=50, X=10, V=VV=10, U=V=5, Y=IJ=II=2 en J=I=1.

Het chronogram heeft een lange traditie doorlopen. Het oudste exemplaar, waarvan we met zekerheid weten dat het niet retrospectief is (dat wil zeggen, dat het niet geschreven is na het jaar van aanduiding), dateert uit 1210 en is gevonden op een oude incunabel in de Duitse plaats Althof. In de 17de en 18de eeuw was het chronogram bijzonder geliefd, maar ook nu nog worden chronogrammen geschreven bij gelegenheid van bijzondere gebeurtenissen, zoals het plaatsen van een nieuw wegwijk of het in gebruik nemen van een kapel.

't Sjtaeveshuuske in Wijnandsrade

In vele Limburgse dorpen kunnen we in kapellen chronogrammen aantreffen. Een opvallend voorbeeld zien we bijvoorbeeld in Wijnandsrade, gemeente Nuth (op de hoek Lieverkenszandweg – Stokskenweg).

Hier staat een oorspronkelijk veldkapelletje uit 1695, dat men passeert richting Nuth. Hoewel het niet zo opvallend is gelegen, had het in het verleden nogal wat aantrekkingskracht op vandalen, vandaar het chronogram dat men in 1922 met een verwijzing hiernaar in de voet van dit kapelletje heeft aangebracht: "goDsVrUCHt stIChtte, Wat sChennershand ten gronDe rIChtte" (1922). Daaronder staat: 'H. Stefanus BVO (Bidt voor ons)'.

Stenen wegwijk bij kasteel Terborg

Een van de mooiste chronogrammen van Limburg is te vinden tegenover de ingang van het kasteel Terborg in Schinnen. Hier staat een twee eeuwen oude stenen wegwijk. Op de voorkant van het wegwijk staat het chronogram "saLVos faCIas DoMIne sChInnenses" (1758) ("Heer behoud de

inwoners van Schinnen"). Op de achterkant van het kruis staat: "fLeCte CrUCeM JesU sUppLeX Venerare VIator tUta saLUtIfera stat CrUCe nostra saLUs (1758) ("Buig voorbijganger en vereer het Kruis van Jezus. Ons heil staat veilig door het heilbrengende kruis"). Een mooi Latijns chronogram, dat uitnodigt even stil te staan voor een kort gebed.

Schilberg

Op een bijna vierkante hardsteen (60 x 70 cm) boven de ingang van de kapel van Schilberg staat in een uitgekapte perkamenten rol de volgende tekst: "Marla Van peYs, Van trost en hULpe tegen aLLe VerWoestIngen onser VijanDen" (1691) Vanaf de 18e eeuw bezochten pelgrims hier de kapel om het Mariabeeld te vereren. Het beeld heeft een legendarische afkomst. De legende is voor het eerst opgetekend door kapelaan G.H. Peeters in 1867. Hij verhaalt dat een schaapsherder, die op de Schilberg zijn schapen aan het hoeden was, daar het beeldje heeft gevonden.

Terwijl hij een rozenhoedje bad, zag hij het beeldje in een grote eik hangen, waar hij het voorzichtig uithaalde om het over te brengen naar de kerk van Echt. Maar toen de herder de volgende ochtend weer naar de Schilberg trok, zag hij het beeldje opnieuw in de eik hangen. Het was duidelijk dat Maria op die plek vereerd wilde worden. De herder besloot daarom op die plaats een kleine veldkapel te bouwen ter ere van Maria.

Berenboskapel nabij Rolduc te Kerkrade

Het meest recente chronogram staat vermeld op de Berenboskapel bij Rolduc in Kerkrade. Op zondag 2 juni 2002 onthulde Mr. Camille Zillekens hier langs het huidige Jan Jozef Kruyderpad aan de Roderbaanlaan bij Rolduc het jongste historische chronogram, dat te zien is op een plaquette. Het oude veldkapelletje werd in 1846 vanuit de hoeve Kloosterrade bij Rolduc gebouwd door de familie Deutz. In 1961 werd vanwege nieuwbouw in het Rolduckerveld getracht dit kapelletje te verplaatsen, wat mislukte.

De nieuwe Mariakapel werd toen opnieuw herbouwd en plechtig ingezegend door Mgr. Frans Wiertz, bisschop van Roermond, in aanwezigheid van het College van burgemeester en wethouders van Kerkrade, de harmonie, zangkoren, het St. Catharinagilde evenals vele genodigden, waaronder de TV en de pers. Het opschrift op de plaquette luidt: 'Lieve VroUW Van aLLe genaDe Laat UW LICht straLen oVer roDe en kLoosterraDe' (2002). Rode is de benaming voor het land van 's-Hertogenrade het huidige Rolduc. Het chronogram met de grote gouden hoofdletters prikkelt de nieuwsgierige wandelaar en nodigt hem uit tot een gebed op het bankje voor de kapel.

Een chronogram op een kruis of kapel is een bijzondere uiting van volksdevotie. De schrijver van de desbetreffende zinspreuk is meestal onbekend.

Bernard Grothues

Foto's : Jan Jansen (Nuth)

Smeedijzeren kruis beschikbaar

De heer Leo Brand meldde zich bij de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg met de mededeling, dat hij een oud smeedijzeren kerkhofkruis beschikbaar had.

Het kruis staat op een hardstenen sokkel met als tekst "Deen Brand 1911 – 1980".

Monumentenwacht Limburg was zo vriendelijk het kruis vanuit Eijsden naar Thorn te transporteren, alwaar het te bezichtigen is.

Geïnteresseerde organisaties

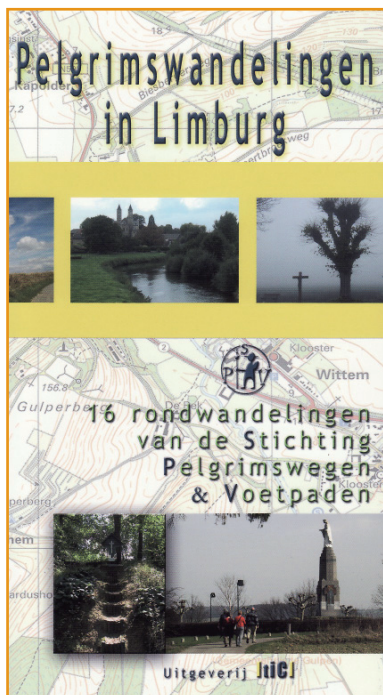
kunnen zich schriftelijk melden bij de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg in Roermond.

Pas verschenen

- Lees én wandeltip -

Pelgrimswandelingen in Limburg

Houthem; Munstergeleen; Smakt; Steyl; Wittem. Enkele voorbeelden van de vele bedevaartsoorden, die Limburg rijk is. Elk afzonderlijk vertellen zij hun eigen bijzondere verhaal; maar allemaal tezamen komen zij overeen in hun tot de verbeelding sprekende omgevingen die uitnodigen tot het maken van een sportieve wandeling of fietstocht. Daarop inspelend verscheen onlangs de handige gids 'Pelgrimswandelingen in Limburg', waarin zestien van de mooiste wandelingen rond Limburgse bedevaartsoorden zijn samenge-

bracht. De routebeschrijvingen beginnen en eindigen op de plek waar de betreffende heilige wordt vereerd en variëren in lengte van acht tot zestien kilometer. De tochten die in dit boekje zijn opgenomen lopen langs Smakt, Tienray, Genooi, Steyl, Roermond, Thorn, Echt, Sittard, Munstergeleen, Houthem, Meerssen, Wittem, Simpelveld, Holset, Noorbeek en Maastricht. Zij worden voorafgegaan door een heldere inleiding, waarin de vereerde heiligen kort worden geportretteerd en waarin wordt ingegaan op de speciale band die zij met hun bedevaartsoord hebben.

'Pelgrimswandelingen in Limburg' is een initiatief van de Stichting Pelgrimswegen en Voetpaden (SPV), die in september 2007 12 ½ jaar bestond. De SPV organiseert regelmatig wandelingen met een bezinnend karakter en heeft tot dusver (naast deze publicatie) een vijftal brochures met pelgrimswandelingen uitgebracht.

Pelgrimswandelingen in Limburg, een uitgave van de Stichting Pelgrimswegen en Voetpaden en uitgeverij TIC uit Maastricht, 128 bladzijden, € 9,90, ISBN: 978-90-78407-22-5 (Voor meer informatie over de activiteiten van de SPV, raadpleeg www.splylimburg.nl).

Kapellen en Kruisen in Thorn

In 1998 verscheen de wandel- en fietsgids 'Kruisen en Kapellen Thorn', een hand-zaam boekje over het toenmalige wegkruisen- en kapellenbestand van 'het witte stadje'. Amper tien jaar later bleek die gids alweer verouderd, want sindsdien is het aantal kapellen in Thorn met maar liefst vier nieuwe

uitgebreid en werden ter plaatse een wegkruis en een kapel ingrijpend gerestaureerd. Reden voor de stichting 'Kruisen en Kapellen Thorn' een geactualiseerd boekje uit te geven. 'Kapellen en Kruisen in Thorn' is van de hand van Ben Brader en Mat Rongen en bevat een overzichtelijke beschrijving van elk monumentje met het daarbij bijbehorende heiligenleven. Elk portretje wordt gecompleteerd met een sfeervolle aquarel, vervaardigd door de kunstschilder Aart van Woensel. Een heldere plattegrond completeert het geheel. In de oude gids werd slechts beperkt aandacht geschonken aan de cultuurhistorische achtergrond van de plaatselijke monumentjes. Gezien de toenemende belangstelling daarvoor is in deze nieuwe uitgave aan dit aspect ruimer aandacht besteed.

'Kruisen en Kapellen in Thorn' is een prachtige uitgave, die mede mogelijk werd gemaakt dankzij de financiële steun van de provincie Limburg en het Huis voor de Kunsten Limburg.

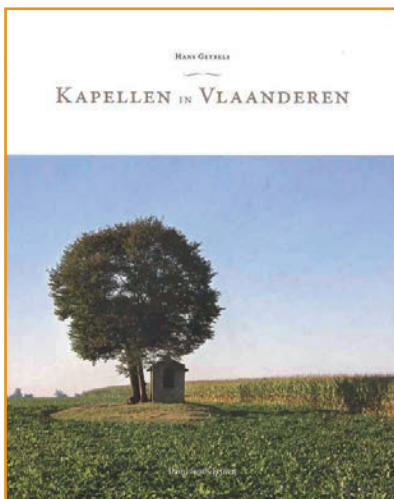

Kapellen en Kruisen in Thorn, Ben Brader en Mat Rongen, een uitgave van de stichting Kruisen en Kapellen Thorn, 38 bladzijden, € 6,-, ISBN 978-90-73806-01-6 (verkrijgbaar bij de plaatselijke boekhandel en VVV).

Kapellen in Vlaanderen

Niet alleen het zuiden van Nederland is rijk toebedeeld met kapellen en kapelletjes. Ook Vlaanderen mag zich gezegend prijzen met een groot aantal religieuze landschapsmonumenten. Wie daar een goed zich op wil krijgen, kan sinds kort volledig tot zijn trekken komen in 'Kapellen in Vlaanderen'; een indrukwekkend standaardwerk van de hand van de auteur Hans Geybels, die in 2004 ook heeft meegewerkt aan ons jubileumboek 'Monumenten van Vroomheid' (waarin hij het artikel 'Waar men gaat langs Vlaamse wegen ... Klein religieus erfgoed uit oostelijk Belgisch Limburg' verzorgde).

In 'Kapellen in Vlaanderen' gaat hij diepgravend in op het grote aantal kapellen en kapelletjes dat het Vlaamse deel van ons buurland rijk is. Geybels: ... 'Het landschap is er zo mee bezaaid dat men automatisch gaat geloven dat die monumenten typisch Vlaams zijn, maar niets is minder waar. Men treft ze ook aan in zuidelijk Nederland, in Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland, Frankrijk, Italië en Spanje. In Frankrijk zijn vooral Bretagne en de Provence goed voorzien van allerlei vormen van klein religieus erfgoed. Ook kwalitatief moeten die

regio's niet onderdoen voor Vlaanderen. Het tegendeel is waar: in de Provence is het mogelijk trajecten van twintig kilometer af te leggen en dertien Romaanse kapellen te passeren'... (einde citaat). Ook al blijkt uit zijn publicatie dat er een groot verschil bestaat tussen de verschillende regio's: West-Vlaanderen beschikt over opmerkelijk minder kapelletjes dan Limburg en Vlaams-Brabant

en binnen die provincies zijn respectievelijk Haspengouw en het Pajottenland de streken met de meeste kapellen.

'Kapellen in Vlaanderen' schetst de fascinerende geschiedenis van een 'oergeloof', zoals Geybels het zelf noemt; van de oudste Romaanse kapellen tot de kapellen uit de twintigste eeuw. De auteur gaat daarbij zowel in op de grote kapellen, die zijn opgericht met uitdrukkelijke toestemming van de kerkelijke overheid, als op de kleine kapelletjes die op initiatief van lokale bewoners overal in het Vlaamse landschap werden gebouwd.

Kapellen in Vlaanderen, Hans Geybels, een uitgave van het Davidsfonds Leuven, 272 bladzijden, € 62,50, ISBN 90-5826-338-X.

Legendarisch en Vroom Hageland

Een tweede in het oog springende publicatie van over de grens is 'Legendarisch en Vroom Hageland' (van vermaard Bedevaartsoord tot eenvoudige veldkapel in het Hageland en Vlaams-Brabants Haspengouw).

In dit boek beschrijft de volkskundige Valeer Wouters hoe volksdevotie en heiligenverering in het Oost-Brabantse deel van Vlaanderen historisch zijn gegroeid, zowel onder invloed van christelijke maar ook van oudere heidense voorstellingen en begrippen.

In het centrale gedeelte van zijn boek gaat de auteur gedetailleerd in op (vrijwel) alle openbare en toegankelijke kapellen en de bedevaarten in deze streek. Zijn boek bevat een groot aantal wetenswaardigheden, met speciale aandacht voor de oorsprong en de geschiedenis van al die monumentjes en de eraan verbonden legenden. Per gemeente of kerkdorp beschrijft hij al wat hem is opgevallen op het gebied van de volksdevotie.

Legendarisch en Vroom Hageland, Valeer Wouters, een uitgave van IGO Leuven, 296 bladzijden, ISBN 90-74997-03-1 (voor meer informatie (VVV Hageland-Streek en VVV voor Hageland en Brabants Haspengouw).

Wiel Oehlen

De voorzitter

"We hebben het hier in het dorp aardig voor elkaar, al zeg ik het zelf. Het beheer van kruisen en kapellen bedoel ik dan. Dat gebeurt door onze stichting, waar ik voorzitter van ben. In ons dorp staan een stuk of twintig kruisen en kapellen en het is een heel werk om ze te onderhouden.

Het is vooral ingewikkeld, omdat er verschillende eigenaren zijn. Enkele kapellen zijn van de gemeente, andere van de parochie en dan heb je nog een aantal particuliere eigenaars. Met de gemeente hebben we de minste moeite: die vindt het best, dat wij hun eigendom onderhouden. En ik moet er bij zeggen, ze doen ook niet moeilijk, als we op de gemeentewerf af en toe wat stenen of specie komen halen. De wethouder zei me onlangs nog, dat we toch wel belangrijk werk doen voor het dorp.

De parochie laat haar kapellen om de twee jaar inspecteren door Monumentenwacht Limburg.

Wij krijgen dan de inspectierapporten, zodat we kunnen zien wat er aan die kapellen mankeert.

De pastoor zelf is altijd goed voor wat specifieke adviezen. Willen we het interieur van de Mariakapel schilderen, dan overleggen we met hem over de juiste kleuren.

Particuliere eigenaren hebben we in soorten. Er zijn er, die hun kapel uitstekend verzorgen. Daar heb je geen omkijken naar. Maar er zijn ook boeren, die interesseert het geen biet. Er is er een, die achter zijn erf een totaal vervallen kapelletje heeft staan. Dat komt, zegt hij, omdat er een keer in is ingebroken, waarbij alles vernield is. En het heeft geen zin de zaak weer in orde te maken. Misschien moeten we de wethouder eens op hem af sturen.

Ik streef er naar om voor elke kapel een eigen beheerder te hebben. Ik kan beter zeggen beheerster, want het overgrote deel van de beheerders is van het zwakke geslacht. Het zijn dames, die zo'n kapelletje met veel toewijding verzorgen, ze maken het schoon en zetten er af en toe een bloemetje in.

In december heb in ons bestuur voorgesteld om de beheersters met Kerstmis een kerstbrood of iets dergelijks te geven. Daar werd door sommige bestuursleden eerst nogal moeilijk over gedaan, maar uiteindelijk hebben ze mijn voorstel toch geslikt. Ze vonden overigens wel, dat de bestuursleden zelf ook een kerstbrood verdient hadden. Toen was het mijn beurt om niet moeilijk te doen.

Alleen was ik wel de pineut, want ik moest zo'n 17 beheersters en 5 bestuursleden af. Daar heb ik een week over gedaan en in die week heb ik meer koffie gedronken dan anders in een maand."

Veldboeketje

Kruisen en kapellen hebben in de loop der eeuwen vele schrijvers, dichters en troubadours geïnspireerd. In de vaste rubriek 'Veldboeketje' ruimen wij een plekje in voor een romanfragment, gedicht, liedtekst, legende of enkele spreuken; geïnspireerd op de ontelbare monumentjes van vroomheid in het Limburgse landschap.

Deze keer een 'gouwe ouwe' van de hand van Felix Timmermans en opgetekend uit de bloemlezing 'De mooiste gedichten over Vlaanderen' (samengesteld door Sipke van der Land en uitgegeven door uitgeverij Kok, ISBN-nummer 90 242 7880 5).

Foto: Jan Jansen (Nuth)

Boerengebied

't Kruis staat eenzaam in de velden,
door mijn zware boerenhand
uitgesneden en gebeeldhouwd
en godvruchtig neergeplant.

Jezus is voor ons gestorven
en misschien ook voor mijn veld.
Al onz' haren, en de sterren,
ook het zaad heeft Hij geteld.

Heer, laat ons elkander helpen,
Gij, die 't stro niet hebt miskend,
geef mij 't zaad, ik geef de tarwe
voor Uw Heilig Sacrament.

Felix Timmermans (1886-1947)

Kent ook u teksten (romanfragmenten, gedichten, liedteksten, legenden of spreuken) die volgens u in deze rubriek thuishoren?
Stuur ze – mét bronvermelding – op naar: Wiel Oehlen, Swier 47, 6363 CL Wijnandsrade.

Faits divers

Mariakapel te koop op internet

Louis van der Heijden bouwde in 2007 in zijn tuin aan de Julianastraat in Vlijmen een fraaie Maria kapel. De kerk in Vlijmen zit altijd op slot, aldus de onroerend-goed ondernemer, en de mensen willen toch wel eens een kaarsje opsteken. Vandaar, dat hij in zijn tuin – en wel zonder vergunning – een gebedshuisje neerzette.

De gemeente wil nu, dat hij de kapel afbreekt of in ieder geval een eindje opschuift. Op de achtergrond spelen nog enkele onroerend-goedproblemen in de gemeente Vlijmen, waarvan de waarde die van de kapel verre overtreft. De kapel, die op internet - Marktplaats.nl te koop is gezet, heeft vier zitplaatsen en is fraai ingericht. Het bouwwerk is geplaatst middels schroeven op een fundering en dus geheel verplaatsbaar.

Heeft u serieuze belangstelling neem dan contact op met Van der HeijdenVastgoed BV tel. 06-5329 4136. Of breng een bod uit op Marktplaats.nl.

Jaarverslag Werkgroep Wegkruisen Noorbeek

In dit jaarverslag 2007 wordt medegedeeld, dat er niet veel te melden is. Maar het volgende is toch zeker vermeldenswaard. De Werkgroep heeft namelijk onlangs een bord bevestigd aan een oud wegkruis aan de enige wijnberg bij de Heugdenweg met als tekst “Ik ben de wijnstok, jullie zijn de ranken”. De reden is, dat de Vereniging voor Wijnbouw in Noorbeek de zorg voor dit eeuwenoude wegkruis op zich genomen heeft.

Christus Koningbeeld in Beringen ingezegend

Op zondag, 2 maart heeft Bisschop Wiertz in Beringen het opgeknapte Christus Koningbeeld opnieuw ingezegend. Het beeld is in 1938 geplaatst bij gelegenheid van het zilveren priesterjubileum van pastoor Joseph Esser. Het beeld is meer dan een religieus symbool. Het is tevens een waarschuwing tegen dictatoriale regimes, die hun burgers onderdrukken. Het werd toentertijd geplaatst als verzet tegen het bewind van Hitler.

Stimuleringssubsidie uitbetaald

Eind januari is aan de organisaties in Midden- en Noord-Limburg, die zich daarvoor hadden aangemeld, het Provinciaal Stimuleringssubsidie uitbetaald.

Niet minder dan 187 kapellen en 381 kruisen waren aangemeld, waarvoor een bedrag van € 6.540 beschikbaar was. Zuid-Limburg komt dit of volgend jaar aan de beurt.

Jaarverslag 2007 IVN Eys

Er wordt in het jaarverslag melding gemaakt van het aanbrengen van op Witte Donderdag, van paaskransen aan de veldkruisen van Eys. Deze kransen worden elk jaar opnieuw gebruikt en moeten dus onderhouden worden. De werkgroep heeft in 2007 initiatieven genomen voor het plaatsen van een tweetal nieuwe kruisen.

Staatsbosbeheer wees het voorstel om een kruis te plaatsen aan de Schulsbergerweg abrupt af.

De gemeente Gulpen/Wittem toonde zich welwillender. Voor de plaatsing van een kruis nabij de Morgenster werd vergunning verleend. Het kruis zal in het voorjaar van 2008 worden gerealiseerd.

Kruismonument De Linde in Vaals wordt gerenoveerd

Het Kruismonument aan de Schuttebergweg werd in 1950 onthuld ter herinnering aan de slachtoffers, die de oorlog onder de burgers van Vaals maakte. Gedenkplaten moeten de herinnering aan de omgekomenen levendig houden. Het monument is wat in verval geraakt en enkele buurtbewoners hebben zich het lot van het gedenkteken aangetrokken. Zij zullen het nodige achterstallig onderhoud verzorgen. Wel moeten er eerst nog wat financiële middelen bij elkaar gesprokkeld worden.

Jaarverslag Stichting Kruisen en Kapellen Venray

Uit dit jaarverslag valt op te maken, dat we hier te maken hebben met een goed geoliede organisatie, die met een 17-tal vrijwilligers een bestand van 72 kapellen en kruisen beheert. De Stichting heeft een eigen werkplaats, waar (mallen van) corpussen vervaardigd worden en allerlei onderhoudswerk wordt uitgevoerd. Men heeft in 2007 een zandstraalcabine in gebruik genomen, waardoor het mogelijk is om metalen corpussen te stralen. Verder heeft de stichting berekend, dat de vrijwilligers zich in het afgelopen jaar zo'n 2.500 uur voor de stichting hebben ingezet.

Beekstraat Thorn